

עונשים, מבנים, תמונות – בפרשת וארא

1. תחילת פרשת וארא: ה' רואה

וַיִּדְבֹר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה', וְאַרְא אֶל אֲבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדַּי וְשְׁמִי ה' לֹא נִודַעְתִּי לָהֶם. וְגַם הִקְמַתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּם לְתֵת לָהֶם אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֶת אֶרֶץ מִגְרִיהֶם אֲשֶׁר גָּרוּ בָּהּ. וְגַם אֲנִי שְׁמַעְתִּי אֶת נֶאֱקָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרִים מַעֲבָדִים אִתָּם וְאָזְכֹר אֶת בְּרִיתִי. לָכֵן אֹמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם מִתַּחַת סִבְלַת מִצְרִים וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֵיכֶם וְנִגַּלְתִּי אֶתְכֶם בְּזֵרוֹעַ נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדֹלִים. וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהִיִּיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וַיִּדְעֻם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלֹת מִצְרִים. וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת יָדִי לְתֵת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב וְנִתְּנָה אֹתָהּ לָכֶם מִוְרֶשֶׁה אֲנִי ה'. וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה כֹּן אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מִקְצֹר רוּחַ וּמֵעֲבֹדָה קָשָׁה.

2. ברית בין הבתרים

וַיְהִי הַשָּׁמֶשׁ לְבֹא וַתִּתְּדָמָה נֶפֶלָה עַל אֲבָרָם וְהָיָה אֵימָה חֲשֵׁכָה גְדֹלָה נִפְלֶתָה עָלָיו. וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יָדַע תִּדַּע כִּי גֵר יִהְיֶה זֶרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעַבְדִּים וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה. וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנֹכִי וְאַחֲרָי כֹּן יֵצְאוּ בִּרְכֻשׁ גָּדוֹל. (בראשית טו)

3. רמאות והחלפה: יעקב

וַיְהִי כְשֶׁמֶלֶע עָשׂוּ אֶת דְּבָרֵי אָבִיו וַיִּצְעַק צָעָקָה גְדֹלָה וּמָרָה עַד מָאֹד וַיֹּאמֶר לְאַבְיוּ בְּרַכְנִי גַם אֲנִי אָבִי. וַיֹּאמֶר בָּא אַחִיד בְּמִרְמָה וַיִּקַּח בְּרִכְתֶּךָ. (בראשית כז, לד)

וַיְהִי בִבְקֹר וְהָיָה הוּא לְאָה וַיֹּאמֶר אֶל לָבָן מַה זֹאת עָשִׂיתָ לִּי הֲלֹא בְרַחֵל עַבְדָּתִי עִמָּךְ וְלִמָּה רַמִּיתָנִי. כֹּן וַיֹּאמֶר לָבָן לֹא יַעֲשֶׂה כֹן בְּמִקְוִימִנוּ לְתֵת הַצִּיעִירָה לְפָנֵי הַבְּכִירָה (בראשית כט, כה)

4. אם אין – מתה אנוכי: רחל

וַתִּקְנֶה רָחֵל בְּאַחֲתָהּ וַתֹּאמֶר אֶל יַעֲקֹב הִבָּה לִּי בָנִים וְאִם אֵין מִתָּה אֲנֹכִי. (בראשית ל, א)
וַיִּסָּעוּ מִבֵּית אֵל וַיְהִי עוֹד כְּבֵרֶת הָאֶרֶץ לְבֹא אֶפְרָתָה וַתֵּלֶד רָחֵל וַתִּקַּשׁ בְּלִדְתָּהּ.
וַיְהִי בְּהִקְשָׁתָהּ בְּלִדְתָּהּ וַתֹּאמֶר לָהּ הַמִּיִּלֶּדֶת אֵל תִּירָאִי כִּי גַם זֶה לָךְ בֶּן.
וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מֵתָה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן אוֹנִי וְאַבְיוּ קָרָא לוֹ בְּנִימִין (בראשית ל, ז-יח)

5. יוסף: סיפורי דיבה ובגדים

- א. אֵלָה תִּלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן שִׁבְעָה עָשָׂרָה שָׁנָה הָיָה רָעָה אֶת אָחִיו בְּצָאן וְהוּא נָעַר אֶת בְּנֵי בְלָחָה וְאֶת בְּנֵי זֶלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו וַיִּבְּא יוֹסֵף אֶת דְּבָתָם רָעָה אֶל אֲבִיהֶם. (בראשית לו, ב)
- ב. וַתִּדְבֹר אֵלָיו כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר בָּא אֵלַי הָעֶבֶד הָעֶבְרִי אֲשֶׁר הִבֵּאתָ לָנוּ לְצַחֵק בִּי. וַיְהִי כַּהֲרִימִי קוֹלִי וְאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ אֲצִלִּי וַיִּנָּס הַחוּצָה. וַיְהִי כְשֶׁמֶלֶע אֲדָנָיו אֶת דְּבָרֵי אֲשֶׁר דִּבְרָה אֵלָיו לֵאמֹר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה עָשָׂה לִּי עַבְדְּךָ וַיַּחֲר אָפוּ (בראשית לט, יז)

- ג. ויהי כאשר בא יוסף אל אחיו ויפשיטו את יוסף את כתנתו את כתנת הפסים אשר עליו (בראשית לז, כג)
- ד. ויקחו את כתנת יוסף וישחטו שעיר עזים ויטבילו את הכתנת בדם. וישלחו את כתנת הפסים ויביאו אל אביהם ויאמרו זאת מצאנו הכר נא הכתנת בנד הוא אם לא. ויכירה ויאמר כתנת בני חיה רעה אכלתהו טרף טרף יוסף (בראשית, לב-לג)
6. ויראו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף והשב וישב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אותו. ויצוו אל יוסף לאמר אביד צנה לפני מותו לאמר. כה תאמרו ליוסף אנא שא נא פשע אחיד וחטאתם כי רעה גמלוד ועתה שא נא לפשע עבדי אלהי אביד ויבד יוסף בדברם אליו.
- וילכו גם אחיו ויפלו לפניו ויאמרו הננו לך לעבדים. ויאמר אליהם יוסף אל תיראו כי התחת אלהים אני. ואתם חשבתם עלי רעה אלהים חשבה לטובה למען עשה כיום הנה להחית עם רב. ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם וינחם אותם וידבר על לבם. [...] ויאמר יוסף אל אחיו אנכי מת ואלהים פקד ופקד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת אל הארץ אשר נשבע לאברהם ליצחק וליעקב. וישבע יוסף את בני ישראל לאמר פקד ופקד אלהים אתכם והעלתם את עצמתי מזה. (בראשית נ, טו-כה)
7. כי אנכי ה' אלהיך אל קנא פקד עון אבת על בנים על שלשים ועל רבעים לשנאי. ועשה חסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי (שמות כ, ד)
8. וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם (שמות לב, לד)
9. ויאמר ה' אל משה ואל אהרן לאמר. כי ידבר אלכם פרעה לאמר תנו לכם מופת ואמרתי אל אהרן קח את מטף והשלך לפני פרעה יהי לתנין. ויבא משה ואהרן אל פרעה ויעשו כן כאשר צוה יהוה וישלך אהרן את מטתו לפני פרעה ולפני עבדיו ויהי לתנין. יא ויקרא גם פרעה לחכמים ולמכשפים ויעשו גם הם חרטומי מצרים בלתייהם כן. וישליכו איש מטתו ויהיו לתנינים ויבלע מטה אהרן את מטתם. ויחזק לב פרעה ולא שמע אליהם כאשר דבר ה'.
10. הוי אשור שבט אפי ומטה-הוא בידם זעמי. ו בגוי חנף אשליחנו ועל-עם עברתי אצוננו לשלל שלל ולבז בז ולשימו (ולשומו) מרמס כחמר חוצות. ז והוא לא-כן ידמה ולבבו לא-כן יחשב כי להשמיד בלבבו ולהכרית גוים לא מעט (ישעיהו י, ה).
11. הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים [תנין] הגדול הרבץ בתוך יארי אשר אמר לי יארי ואני עשיתיני (יחזקאל כט)
12. ואמרתי אל פרעה כה אמר ה' בני בכרי ישראל. ואמר אליך שלח את בני ויעבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי הרג את בנד בכרך. (שמות ד, כב)